

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Vad har hänt?

UTRIKESMINISTER SANDLER har hållit ett utrikespolitiskt söndagsföredrag, vars mest uppseendeväckande del var hans bestämda avståndstagande från den av svenska Landsorganisationen proklamerade bojkotten mot tyska varor. Kanske flickorna i Tranås, som enligt Sv. D. slitas mellan lusten att se en bojkottad tysk film och hotet att ej bli uppjudna av stadens mera principfasta ungdomar komma ut ur sin dilemma.

PALESTINA HAR RAKAT I UPPROR över den tilltagande judeinvandringen och blodiga kravaller har ägt rum med flera döda och sårade. Araberna, som bebott Palestina i snart två tusen år, vill behålla landet för sig. Två fartyg fullastade med judiska flyktingar, vilka nalkades hamnstaden Haifa, fick vända stäven mot Cypern eller Port Said. Den engelske generalkommissarien säger sig vilja skydda både araber och judar.

RESIDENTEN ROOSEVELT har, enligt *The New Republic*, gått ut för att strida mot arbetslöshet och depression. Men dessa dimmiga motståndare börjar anta mänskliga och bestämda drag: det är Henry Ford, stål magnaterna och andra industriella stormän. Med ett ord, mr Roosevelts verkliga motståndare är den gamla kapitalismen och han måste nu bestämma sig antingen för strid eller »samarbetet». Väljer han icke striden blir återuppbyggnadsprogrammet bara en omskrivning av det gamla systemet.

ETT TRETTIOTAL KÄNDA FINSKA kulturpersonligheter, bland vilka märkes Sillanpää, uttala en allvarlig varning gentemot den finska attacken mot svenska språket vid Helsingfors universitet. De framhålla att de, »för att bevara oss som en självständig kulturstat behöva alla medborgares såväl andliga som materiella krafter».

DEN KÄNDE MIKROBJÄGAREN Albert Calmette har avlidit. Hans namn är framförallt bundet vid den metod i kampen mot tuberkulosen, som genom en sorts vaccination vill göra de nyfödda barnen immuna eller oemottagliga för tuberkelsmitta.

EN NORDISK PSYKOANALYTISK union har vid ett möte i Oslo bildats av Nordens psykoanalytiker. Till president valdes dr Alfhild Tamm.

KVINNORNAS BORTDRIVANDE

FRÅN ARBETSMARKNADEN påyrkas alltjämt. I Nationella Ungdomsförbundet — vilket liksom övriga nationella och konservativa ungdomsföreningar utvecklar en livlig mötesverksamhet — har riksförbänden docent Lindholm tagit avstånd från »kvinnoemancipationen, som skapar nya svåra hinder för familjebildning och unga mäns inträde i förvärsarbete» och som han nämner efter faktföreningsmonopolism, trustväld, »egoistiskt mångsyssleri» och missbrukad frihet över huvud taget. Icke minst kvinnorna deltog livligt i de stormande applåderna efter detta.

Genom barns och spenabarns mun förkunnas snart samma sak. På gymnasistdagarna i Göteborg stod en yngling upp och deklarerade frankt att kvinnans plats är icke på arbetsmarknaden utan på äktenskapsmarknaden.

DE KVINNLIGA HÖGERORGANISATIONERNA, som icke deltog i det stora opinionsmötet *Kvinnorna inför världskrisen*, har i ett uttalande motiverat sitt handlingssätt med att inga ingripanden från de svenska statsmakterna, vare sig mot kvinnornas medborgerliga rättigheter eller mot deras rätt till arbete och självförsörjning, ha nödvändiggjort någon protest just nu från kvinnornas sida, och att de föreliggande problemen endast kunna lösas under ömsesidigt hänsynstagande!

DEN GIFTA KVINNAN får framförallt höra vad hennes frid tillhör, icke endast här i landet. Den kände engelska signaturen Yaffie skämtar med tron på att arbetslöshetsproblemet löses, bara männen får utföra kvinnornas arbete. Låt gifterna tenorer sjunga sopranernas partier och basar med familjer ersätta altstämmorna!

Veckovakten

Aggressiv entusiasm.

En guldgruva av mänsklig och pedagogisk visdom, frisk och spirituellt, har blivit tillgänglig genom det urval av *Anna Sandströms skrifter*, som i dagarna utkommit. Det är en volym på 400 sidor. Utgivare är Anna Sandströms mångåriga vän och arbetskamrat Sigrid Sandberg.

I de uppsatser, större och mindre, som här samlats under rubrikerna »Undervisning, uppfostran, individ och folk» och »Svensk kvinnorörelse» samt i en hel del minnesteckningar av Anna Sandströms vänner och kamrater bland betydande pedagoger finns en aktualitet, en rikedom på förlösande ord och synpunkter, som man blott kan önska skall nå så många som möjligt av i denna stund levande pedagoger, uppfostrare och »svanliga människor». Här möter man i den revolutionerande skriften från 1882, *Realism i undervisningen*, just dagens problem t. ex. om naturvetenskapens och de humanistiska ämnens inbördes förhållande, om »tidens fordran att kvinnan mer än förr bildas till medborgarinna», om pedagogikens »huvudvillkor, muntlig framställning, åskådighet och utförlighet» — ty »det går alls icke an att börja med boken, detta abstraktionens vidunder» —. Här finner man också den över snart sagt alla fundamentala livsområden svepande stridskriften *Modern romantik och etik* från 1898, närmast tillkommen med anledning av Ellen Key's Missbrukad kvinnokraft. Det är påfallande, hur en negativ inställning, så olik Anna Sandström, givit något blekt och i alla tider omodernt åt den ett kvarts sekel senare skrivna uppsatsen *Medborgerlig likställighet mellan man och kvinna*, trots dess ofrånkomliga sanningsord. Men för varje nytt i dag, d. v. s. för varje gång tidsituationen kräver avgörande, kommer

förvisso uppsatsen om romantik och etik att, liksom just nu vara i egentlig mening modern. Detsamma gäller med all sannolikhet om den andra uppsats från 90-talet, där ordet »modern» med osviklig träffsäkerhet blivit använt i titeln: *Det moderna arbetsjaktet*. Och vilken skapande, lyftande kraft bor icke i skildringen av Grundtvig och den danska folkhögskolan. Fastän förmedlat genom det skrivna ordet, besannar denna skildring dock själv den djupa hemlighet, som där kommer till uttryck, att »det hänförda ordet verkar långt utöver själva den uttryckta tankens räckvidd, att det griper oberoende av sitt innehåll, därför att det i och för sig själv är vittnesbörd om en andlig livsmakt».

I minnesteckningen över Sigfrid Almqvist, som ger en ofta hänförande belysning över »det pedagogiska umgänget» under ett fyrtyotal livaktiga år omkring sekelskiftet, säger Anna Sandström på tal om Almqvists inställning till de allmänna läroverken: »Numer står det klart för mig, att i de allmänna läroverken finnas och ha alltid funnits reformsträvanden; vad dessa saknat har kanske mest varit sammanhållning och aggressiv entusiasm». Lika slående som denna karaktéristik är av reformsträvanden, som aldrig kommer någon vart, aldrig gör slag i någon sak, lika ypperlig sammanfattning ger den, om den vändes positivt, av vad som rör sig och verkar inom denna representativa samling av Anna Sandströms skrifter. Orden »sammanhållning och aggressiv entusiasm» ge förklaring till de djupa spår i nordiskt andligt liv, som under årtiondena omkring sekelskiftet sattes av pedagogikens män och kvinnor — med Anna Sandström som inspirerande och praktiskt verksam centralfigur.

H. L. H.

Margarete Bonnevie:

Arbeiderregjering i Norge?

Stortingensvalgerna blev en stor seier för arbeiderpartiet. Men seirens reelle betydning vil kanskje komme til å vise sig å bli mindre enn de seiersberuste arbeiderledere åpenbart nu tror. Når de får sovet rusen ut vil de måtte se den sannhet i pinene at tilltross for partiets over all forventning store fremgang ved dette valg, får allikevel det nye storting en slik sammensetning at den ikke på noen måte forrykker maktfordelingen partiene imellem.

Med sine 69 av stortingets 150 mandater er det ennu i mindretall og kan således ikke regjere parlamentarisk uten støtte fra de andre partier. Tyngdepunktet vil fremdeles som hittil ligge hos venstre.

Allikevel forlanger arbeiderpartiets centralstyre nu meget bestemt at regjeringen Mowinckel skal gå med en gang uten å avvente hvad stortinget selv har å si til situasjonen. Centralstyret begrunder sitt forlangende med at der er enkelte forholdsregler som straks må tas for å lette de økonomiske vanskeligheter, deriblandt et så halsbrekkende eksperiment som utstedelse av moratorium for gjeld som hviler på hjem, jord, besetning og redskaper.

»Arbeiderbladet» hevder i den anledning at i Sverige var situasjonen nogenlunde den samme ifjor. De svenske so-

cialdemokratene hadde heller ikke absolutt flertall, men allikevel kom de til makten allerede 5 dager efter valget.

Enhver sammenligning med Sverige på dette punkt må imidlertid bli haltende. For det første har parlamentarisk praksis i Norge hittil uten undtagelse vært at den sittende regjering uansett valgets utfall fortsetter å fungere til stortinget trer sammen i januar. For det annet kan det norske arbeiderparti ikke stilles i klasse med det svenske socialdemokratiske parti. Der er den store forskjell at det norske arbeiderparti er erklært *revolusjonært*.

Slik som de faktiske forhold nu engang er, var det på forhånd oplagt at det eneste regjeringen Mowinckel hadde å gjøre, var blankt å avslå centralstyrets forlangende. Hvilket da også prompte og kategorisk blev gjort.

I det hele tatt er det vel ingen som for alvor, og hvis de skal være ærlige, oppfatter centralstyrets henvendelse som annet enn en tom manifestasjon, en taktisk manøvre. Men denne manifestasjon har allikevel sine meget alvorlige sider. Ved så uttrykkelig å understreke at det ikke anser det nødvendig å støtte sig til noget flertall i stortinget, har centralstyret nemlig gjort det meget vanskelig for de øvrige partier å la arbeiderpartiet slippe til i det hele tatt, også efter stortingets sammentreden i januar.

Det synes ialfald høist påkrevet at stortingets flertallet innen de eventuelt overlater arbeiderpartiet regjeringsmakten, må forlange meget sterke garantier for at det vil respektere konstitusjonen og grundloven.

Går arbeiderpartiet med på å gi slike garantier — og forsåvidt slår en bro over til de svenske og danske socialdemokrater — er det helt naturlig at de borgerlige da lar »arbeiderne» få regjeringsmakten og lar dem beholde denne så lenge de utøver den med det måhold, som tilslies av at regjeringen ikke representerer flertallet hverken i nasjonalforsamlingen eller i folket.

Är arbetslösheten endast av ondo?

I marshäftet av den nordiska tidskriften Vidar, som arbetar på grundval av uppslag, givna av Rudolf Steiner, återfinnes under ovanstående rubrik en större artikel, skriven av tidskriftens redaktör, den danske skriftställaren Johannes Hohlenberg. Ur denna återgives här nedan i översättning och sammandrag de partier som direkt behandla arbetslöshetens problem.

De synpunkter, som här läggas fram på detta spörsmål, tyckas oss vara i högsta grad fruktbärande och därför värda beaktande.

Om man lägger märke till alla de olikartade förslag att möta krisen och avhjälpa arbetslösheten, som titt och tätt bli synliga i pressen, skall man nästan alltid finna att de äro uttryck för en förvånande konservatism. Det vill säga, de som komma fram med dem ha icke gjort klart för sig vad som i verkligheten föresiggår utan låta blott tankar, som de en gång vant sig vid att betrakta som riktiga, löpa vidare. Man får ofta höra sådana insändare tala om nödvändigheten att sänka levnadsstandarden, »att draga in svängremmen ett par hål», som det heter, eller att sparsamhet alltid förut hjälpt över kriser och att den också borde kunna hjälpa nu o. s. v. I en tid, då världen strömmar över av varor som det inte finns någon avsättning för och massor av fabriker måste inställa sin verksamhet och kasta sina arbetare på gatan, är detta nästan det hopplösaste man kan säga i denna sak.

Prövar man vad som ligger bakom de åsikter som sålunda uttalas är det ofta en instinktiv känsla av moralisk art som ungefär kan uttryckas i det gamla ord-språket, att

den som icke vill arbeta han, skall icke heller äta.

Man är naturligtvis medveten om att denna sats icke utan vidare kan användas nu, då otvivelaktigt flertalet arbetslösa mer än gärna ville arbeta om de blott finge. Men man menar i alla fall att den som icke arbetar icke heller kan få födan. Arbete är nödvändigt för anskaffande av livsmedel, tänker man, alltså måste det skaffas arbete. Och resultatet blir alla dessa försök att sätta igång arbete, vilket tycks vara det högsta, till vilket politikernas fantasi kan svinga sig upp. Men dylika företag betyder blott att bördan vältras över från ett håll till ett annat och är ur ekonomisk synpunkt värdelös.

Det är två sanningar som man framför allt måste lägga märke till:

1. *Arbetet och födan (taget i vidsträcktaste bemärkelse) äro icke längre som förr så olösligt sammanbundna att man utan vidare kan sammanföra dem som två sidor av samma sak och använda den förra beteckningen då man menar den senare. Det moderna samhällets struktur, särskilt då teknikens utveckling och arbetets fördelning, har fjärrat dem så långt från varandra att de böra betraktas var för sig.*

2. *Arbetet är icke blott ett meka-*

niskt, kvantitativt begrepp, som kan utmätas i arbetstimmar. Det omfattar både i sin verkan utåt och i sin verkan på människan något kvalitativt, som icke kan matematiskt bestämmas. Man har i allt för hög grad tagit fabriksarbetet som utgångspunkt och gjort det till urbilden för allt arbete.

Vad man egentligen bör söka efter är medlen till att låta arbetslösheten visa sig som det den i verkligheten är: ett stort gott, en gåva till mänskligheten.

Arbetslöshetsproblemet, vars olika sidor — arbetet och livsuppehållet — man hittills har behandlat som ett, måste i framtiden ses som tvänne helt åtskilda problem, som kräva var sitt betraktelsesätt och måste lösas från var sin utgångspunkt.

Den ena sidan av problemet kan formuleras sålunda: *Hur tillförsäkras man alla människor, oavsett deras andel i arbetet den nödvändiga minimimängden livsmedel?* — Det ekonomiska livet består av produktion, omsättning och förbrukning. Varje människa deltagar däri i egenskap av förbrukare. Vad som därutöver tillkommer den enskilde bör bestämmas av hans insats i den omedelbara produktionens tjänst eller i det fria andelivet i den utsträckning detta värdesättes av hans medmänniskor. Och så sant de mänskliga behoven äro obegränsade skall det här bli obegränsade möjligheter. Själva existensminimum kommer att variera och kommer att kunna sättas betydligt högre efter hand som teknikens möjligheter växa. Det skulle därvid bli en möjlighet för alla att slippa bekymmer för livsuppehållet, varigenom arbetslöshetens och överhuvudtaget den nu-

(Forts. å sid. 4.)

Frivillig arbetslöshet.

Det moderna arbetsjaktet

av Anna Sandström.
(Ur hennes nytgivna skrifter).

Massa eller mänsklighet

av Andrea Andreen-Svedberg.

Teater- och filmrecensioner

av Sven Stål och Nils Simonsson.

Sedlighetsdiskussion i Göteborg

av Ebba Hugoson.

FOTVÅRD

Rationell fotvård

Syster Elisabets Fotvårdsklinik,
Kungsgatan 50, III, hiss.
Tid pr tel. 20 3790, kl. 10-5 e. m.

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfrö lördag.
Trievaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Norrländsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker
Boutredningar och testamenten,
förvaltningsuppdrag. Även skriftliga
förfrågningar.

Stockholms Yngre Tandläkares
Förening.

Kvinnliga tandläkares klinik.

Ad. Fredr. Kyrkog. 1 (v. Sveavägen)
Leg. tandläkarna Astrid Gyllen-
creutz, Ingrid Huss, Ruth Öbrling.
Tid pr tel. 20 03 73. Särskild mot-
tagning för barn (tandl. Huss.)
Månd., onsd., fred. 3.30—6.

Klockarebolagets

(f. d. Wissnells, etabl. 1818)

Begravningsbyrå & likstiftfabrik

Fabrik och utställning:

Skepparegatan 39

Telefoner: 67 34 36 + 61 20 98

Efter affärstid: Enskede 29 30

Filialer: Agnegatan 40. 53 35 28

Sit Paulsgatan 15. 40 30 87

Ombud för Sv. Eldbegängelseföreningen

Eldbegängelsen

är den bästa formen för förvandlingen
av de avlidnas stoft. Upplysningar om
eldbegängelsen lämnas å

Svenska Eldbegängelseföreningens
(S. E. F:s) Stockholmsavdelnings byrå,
Sveavägen 25, 2 tr. (hiss). Tel. N. 22 80.
Vardagar kl. 9—4, lördagar 10—2.

Medlemsavgiften i föreningen är en gång
för alla: för medlemmar i Svenska Eld-
begängelseförsäkringskassan Kr. 3.—,
för i annan begravningskassa inskrivna
Kr. 5.— samt för andra Kr. 10.—.
Föreningens tidskrift »Ignis» Kr. 2.50 pr år
(åtta nr.)

Medlemskap i Sv. Eldbegängelseförsä-
ringskassan befriar de efterlevande från
kostnader och bestyr med den dödes
begravning. Låga premier.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackord. även för längre tid.

Tryggt och ogen., värlek.

Tel. 778 24.

Katarr i luftrören

utrotas fullständigt genom vårt varmt
lovordade »WULIN», vilket avlägsnar
slemmet och läker slemhinnan. Vid and-
nöd erhålles snar hjälp. Betänk att hun-
dratal som försökt allt möjligt, genom
»WULIN» blivit fullt återställda.

Pris 5 kr. fraktfritt.

MEDICAL-INSTITUTET, Avd. 1,
Norrköping 1.

Goda, aptitliga
smörgåsar

på beställning. 25—40 öre.

Best. mott. 9—10 f. m. 36 23 48.

S. o. M. Philip.

Dietmat,

god, välagad, enligt läkarord. Även
till avhämtning. Läkarref.
Luntmakaregatan 90, nära Stadsbibl.
Tel. 36 23 48.

Den 4 Nov. 1933.

Frivillig
arbetslöshet.

I den tyska arbetstjänsten, sådan
den utformats under nuvarande re-
gim, har uppfattningen om arbetet
som en tvångsprestation — jämför-
lig exempelvis med militärtjänst —
firat en påtaglig triumf. Tendensen
att betrakta arbetet som en den en-
skildes skyldighet gentemot staten
är visserligen icke utmärkande för
Tyskland ensamt. Man spårar dess
drag i många former, under vilka
olika länder ordnat sin arbetslöshets-
hjälp. Men själva den yttre organi-
sationen för arbetstjänsten i Tysk-
land med upprättandet av arbetslä-
ger under noggrant fastställda for-
mer och militär disciplin, framtvingar
genom sina överdrifter på ett särskilt
sätt ett ställningstagande till upp-
fattningen där bakom. En uppfatt-
ning, som lätt deklarerar de arbets-
lösa till medborgare av sekunda slag,
en sorts samhällets fångar, över vil-
kas kropp och själ de arbetande
medborgarna i »samhällets» eller
»det allmänna» skepnad, har rätt
att bestämma.

För de arbetslösa själva ligger
ofta en så förlamande verkan i detta
långvariga stirrande på en enda
punkt, omöjligheten att kunna finna
arbete och därmed utkomst, att de
förlora uppfinningsrikedom och an-
passningsförmåga och icke ens mä-
ka åstadkomma tacksamhet över er-
budet arbete av annat slag än förut
övat förvärvsarbete. Därför finns
det också alltid folk, som utan att
själva ha prövat arbetslöshetens svår-
igheter, kan komma med exempel
på arbetslösa, vilka inte tar emot ar-
bete som bjuds.

Det är tydligt att tvångsarbete
varken ur produktionens eller den
människa utvecklingens synpunkt
har något verkligt värde. Ställer
man däremot upp emot detta de små
hårdar för skapande verksamhet från
s. k. arbetslösa, som t. ex. Hemgård-
arna i Stockholm, Norrköping och
annorstädes, där arbetsglädje, upp-
finningsrikedom och fördomsfri in-
ställning till olika yrken får göra sig
gällande, måste man ställa sig den
frågan:

Vad skulle icke kunna utvinna av
all denna samlade lediga tid, om
den skräckfyllda, förlamande arbets-
lösheten kunde vändas till frivillig
»arbetslöshet»?

Detta skulle — i enlighet med den
tankegång, vilken framföres i arti-
keln av Johannes Hohlenberg på an-
nat ställe i dagens nummer — inne-
bära rätt till tryggt och ock knappt
tilltaget existensminimum för den
som frivilligt gick ut ur arbetskon-
kurrensen för att ägna sig åt ett ar-
bete eller en utbildning, för vilken
han eller hon annars icke kunde fin-
na tid.

Vi tro icke att anslagen för »ar-
betslöshetsunderstöd» på detta sätt
skulle behöva ökas. Men kvaliteten
av de »arbetslösa» arbetsprestatio-
ner skulle med säkerhet enormt hö-
jas.

Målmedvetna kvinnor
eller lättlurade får?

Torsdagen den 26 oktober ägde ett
stort opinionsmöte av kvinnor rum
i Konserthusets stora sal, som var fylld
till sista plats. Resolutionen var visser-
ligen mycket försiktigt formulerad, men
man kunde dock icke undgå att förstå
att det var en resolution mot nationalsocia-
lismen, d. v. s. mot diktatur och reaktion
och för demokrati. I resolutionen del-
tog alla politiska kvinnoorganisationer
utom höger och kommunister, vilket var
naturligt, eftersom den innebär ett fritt
folk, som varken böjer sig i blind lydnad
i någon form eller godtar att kvinnorna
i praktiken räknas som icke-medborgare.
Att kvinnorna äntligen tagit politiken på
allvar tycks överskriften över mötet,
»Kvinnorna inför världskrisen», tyda på.
Likaså framgick att kvinnorna icke blott
fordra demokrati, som innefattar alla
medborgares rätt och plikt, utan även att
politiken bör vara grundad på rättens
makt.

Påföljande måndag ägde ett propagan-
damöte för Nationella Ungdomsförbun-
det rum med docenten Elmo Lindholm
från Lund som huvudtalare. Hr Lind-
holm formulerade skickligt sina trossat-
ser, alla partier fingo sin beskärda del.
Han försvar sig varken åt höger eller
vänster, fast man tydligen måste be
Gud bevara sig för hans »frihet», så som
han förstuckat berörde detta kapitel. Det
är även uppenbart att den nationella un-
gdomen över huvud taget icke räknar
med kvinnorna, vilket framgår av följande
i hr Lindholms föredrag: »Samtidigt ser
ungdomen med harm andras egoistiska
mångsyssleri och den ser kvinnoemanci-
pationen skapa nya svåra hinder för fa-
miljebildning och unga mäns inträde i
förvärvsarbete.»

Om detta slog an måste man säga sig
att svenskarna verkligen äro lättlurade
får.

"En
sällsynt
levande
bok..."

Det är inte något tvivel om att
vi här fått en ny författarinna
att räkna med... originell med
en raffinerad stil."

Aftonbladet om

Moa
Martinson
KVINNOR OCH
ÄPPELTRÄD

5:75

BONNIERS

Det världsberömda, sedan mer än 1000 år till-
baka använda husmedlet vid många åkommor,
såsom reumatism, influensa, astma, nervsmärtor,
huvudvärk, tandvärk, öronvärk, skavsår, sårskår,
d. m. m.

Överträffat i läkekraft och snabb verkan.
En sjuksköterskas omdöme:
Efter att under 1/2 års tid ha använt Oleum
Basileum vid olika tillfällen, är det mig ett nöje,
att vittnesdessa dessa underbara verkan. Den har
visat sig smärtsittande vid reumatiska åkommor
och läkande vid infektioner. Med fördel har jag
använt den vid katarr i näsa och svalg och
därför genom hastigt övervunnit det onda, varför jag
på begäran varmt rekommenderar detsamma.

Hedvig Gjerdtoff,
Sjuksköterska vid Stockholms
Stads folkskolor.

Omedelbart lindrande, snabbt läkande.
Kr. 3:50 pr flaska, även mot postförsk. fr.

A. B. ATOMA, Stockholm 16.
Regeringsgatan 26. Tel. 11 19 92.

Det beror på kvinnorna...

De upplysningsföredrag i folkhygie-
niska frågor, vilka anordnats i K.
F. U. M:s stora sal i Göteborg av Fred-
rika Bremerförbundet, Göteborgs Mode-
rata Kvinnoförbund, Göteborgs Socialde-
mokratiska Kvinnodistrikt, Göteborgs-
avdelningen av Svenska Kvinnors Vän-
sterförbund samt Göteborgs Kvinnliga
Diskussionsklubb och varvid professor Is-
rael Holmgren belyste »Preventivfrågan»
medan d:r Gerda Kjellberg redogjorde
för »Vårt ansvar inför fosterfördrivning-
en», ha utom de sedvanliga referaten
gett upphov till en del uttalanden i pres-
sen.

Till föredragen voro en del läkare och
riksdagsmän inbjudna bl. a. prosten Per
Pehrsson, vilken efter föredragets slut be-
gärde ordet. Denna anhållan måste ty-
värr avslås, då diskussion var utom pro-
grammet och herr prosten gick hem för
att, som han sade, framföra sin kritik
genom pressen.

De ovannämnda spörsmålen ha så
många gånger ventilerats i Tidevarvets
spalter att ett ingående referat nu torde
vara överflödigt. De båda föredragen
mottogs av en allvarligt lyssnande pu-
blik. Den fruktansvärda statistik som
meddelades och som säkerligen endast
delvis blottar den tragiska verkligheten,
kunde sannerligen ej annat än stämma
åhörarna till allvar och eftertanke. Man
måste då vara både döv och blind, and-
ligen talat, och i saknad av all intuition
dessutom, om man som prosten Pehrsson
skulle kunna avlyssna »jublande applåder»
i den sedvanliga korta applåd med vil-
ken resp. talare avtackades. Det roade
och på samma gång överlägsna och med-
lidssamma uttryck som spred sig över de
närstående anleten, när herr prosten be-
gärde ordet, det gällde — må deras van-
vördnad tillgivas dem — prosten Pehr-
sson själv. Hans ståndpunkt i dessa frå-
gor är ju allbekant från riksdagsrefere-
aten. Han hör till de obofärdiga, vilka
blunda för verkligheten runt omkring dem
och för vilka dessutom dessa spörsmål
saknar personlig aktualitet, eftersom de
leva skyddade under enkla och okompli-
cerade förhållanden.

Domprosten G. Ljunggren säger sig
reagera på samma sätt som prosten
Pehrsson och tar för givet att han här-
vid representerar en utbredd prästerlig
opinion.

Pastor Einar Wieselgren har såsom
ordförande i K. F. U. M:s styrelse skyn-
dat ta avstånd från lokalens begagnande
för dylik upplysningsverksamhet. (Det
är dock andra gången på ett år, som
abortfrågan avhandlas inom dess väg-
gar.)

Men pastor Bolinder i Sandviken, där-
borta på den mildare Ostkusten, känner
ingen annan grundlag i kristendomen än
kärleken, fattad som ansvar för medmänn-
iskorna. Och han uttrycker till slut all-
deles riktigt kvinnornas syftemål med
denna upplysningsverksamhet, när han
säger: »Det är ej samvetslöshet, vi skola
eftersträva utan en ökad samvetsömhet
på det sexuella området.»

Med anledning av alla dessa pressin-

Svenska Patentbyrå

David Bagaresgatan 33. Etabl. 1916.
Tel. Norr 693, Stockholm.

Uttager och försäljer patent. Utför
alla för patent erforderliga handlingar.
Lämnar råd och upplysningar. Insänd
ritning eller modell och begär prisuppgift.
Nämnd denna tidning.

lägg gör Göteborgs Handelstidning un-
der rubriken *1 dag* några reflexioner, som
i sin innerliga och ömsinta utformning
utgöra ett värdigt komplement till de bå-
da föredragshållarnas förkunselse. De
äro även ett adekvat uttryck för vad kvin-
norna känt vid detta tillfälle, varför jag
härmed överlämnar ordet till G. H. T.

»Ett par läkare ha hållit ett upplysan-
de föredrag i ett mycket viktigt och myc-
ket ömtåligt ämne. Vad de yttrade var
präglad av djup ansvarskänsla. De togo
så varligt och allvarligt på frågan, som
den förtjänade.

En göteborgsk prästman anmälde ome-
delbart sitt missnöje. En annan har skyn-
dat att instämma.

De båda läkarna utgingo från de fak-
tiska förhållandena. De läto de kalla
siffrorna tala. Hur ser den verklighet ut,
som dessa siffror giva talets torra form?

Det är inte roligt att se ned i den. Det
är behagligast att slippa. Men alla kunn-
na icke slippa. Och de som leva i nöd
och smuts, i allt det elände, som last och
förkommenhet skapa, de äro icke hjälpta
med att andra slå dem och deras nöd ur
tankarna. De äro icke heller hjälpta med
att man håller dem för ögonen en hög
och sträng lagtext. Den som så gör,
måste först och främst själv leva upp till
den standarden, innan han har rätt att
ställa kraven på andra. Och hur många
kunna säga sig vara berättigade att kasta
den första stenen? Hur många kunna
det, när de stå nakna intill mörgen inför
den Allseende, som de säga sig tjäna?

Men besinna ett ögonblick vad det vill
säga att komma med höga etiska fordrin-
gar till folk, som lever i snusk och elände.
Vad hjälper det de barn, som dessa
människor sätta till världen? Håll för
ögonen bara ett enda konkret fall, där en
barnaflock växer upp i, vi höllo på att
skriva hem, men det ordet passar icke, i
ett kyffe, där modern dricker och fulla
karlar äro nattens gäster. Predika att de
skall föra en sedlig vandel, är så allan
rättfärdighet uppfylld mot de barn som
där bliva till och växa upp?

Ar det något otillbörligt att draga kon-
sekvenserna av att kulturlivet avlägsnat
oss så mycket från djurstadiet, att för-
hållandet mellan man och kvinna icke
länge är bara det mellan en hane och en
hona? En kvinna som bara bär på, för-
der och ammar barn kan icke hålla det
andliga liv vid makt, som en personlighet
tarvar. Ja, det finns undantag, men ge-
nomsnittet har så föga glädje av de strå-
lande undantagen.

Och hur många unga ha den ekono-
miskt trygga ställning, att de kunna sä-
ta ett flertal barn i världen? Tala inte
om att ekonomin är en underordnad frå-
ga. Det påståendet är så fräckt san-
ningslöst, att det icke på god tro kan
framställas. Och kom inte och prata om
självbehärskning i detta sammanhang,
när det skall talas allvar. Begrunda de
siffror som de klandrade talarna lade
fram. De ha med realiteter att skaffa.

Utvecklingen går på detta område som
på andra sin gång, oberoende av protes-
ter och förnumstighet. Dess egna kraf-
ter verka. Det är sannerligen icke lätt
att vara människa. Det ingår i vårt vä-
sen, som är ett, denna oupplösliga och
oskiljaktiga förening av skröplighet och
höghet. Vi förlåta oss alla själva och
göra det gärna, men vi ha så svårt att
förstå de andra.

Lätt är dock att finna den advokatyrens
lilla spång, som begagnas av förklarin-
gen till att de döma högmodigast och
självsäkrast, som ha till yrke att företrä-
da kärlekens religion.»

Göteborg den 27 okt. 1933.

Ebba Hugoson.

RESA

är inget nöje, om man lider av åksjuka.
På bil, tåg, båt eller flygmaskin försvinna
alla obehag genom att intaga ett pulver
av det tillförlitliga medlet »Resa». Sänd
2 kr. ett duss, sändes portofr. fr.

Th. Broman, Ytterhogdal.

Aterförs. ant.

10,000 st. Linnedukar bortskänkas!

Alla som genast insända namn och adress erhålla 4 st. 1:ma »Linnedukar» av
det berömda Wasalinnet. Denna gratisutdelning torde sakna sitt motstycke i
hela landet och är ej förenad med humbug på något vis. Endast kr. 1:95 in-
sändes till frakt och emballagekostnad i postavisning eller frimärken. Inte ett
enda öre mera tillkommer för att erhålla dukarna. Gratisutdelningen denna
gång är endast för att så fort som möjligt få våra prima och billiga linnevaror
kända i alla hem. För att jämnt fördela detta parti bland allmänheten expe-
diera vi icke mer än en sändning under samma adress. Skriv i dag.
NORDISKA VÄVNADINDUSTRIEN, Postadress: Nora. Tel. Kontoret 275.

Sven Stål:

Vasa-Banken.

Via Gröna Hissen och Rock-Filips tambur smög sig Gösta Ekman in i Verneils lustspel »Banque Nemo». Re-entrén hade något av bakväg över sig och denna air behöll skådespelaren sedan genom alla tablåerna, vilka likt Folkans grovt tillyxdade skådespel av fordom, alla ståtade med ett särskilt förklarande namn. Upptakten påminde annars något om parisisk förstad: Ett hyggligt litet kafé med biljard, ingredienserna till verklig atmosfärkonst fanns där — obegagnade — och i denna miljö gjorde favoriten sin bejublade entré. Jublet hann man med att räkna som förhastat ju längre pjäsen drogs ut. Numera är det svårt att enbart genom lyssnandet avgöra vilken roll Ekman spelar. På de sista tre åren har han lagt sig till med en privatvokabulär, som då och då utökas med ett loge-populärt uttryck och sedan gäller det, att med den nya rollens konturer på ett ungefär uppritsade fylla i alla oväsentligheter ur egen fatatur och snappa upp resten ur sufflöruckan. Tyvärr förväxlar skådespelaren rätt ofta vad som är väsentligt med det som är av mindre betydelse och rätt ofta får avslutet en häpnadsväckande slutkläm.

Det borde snart vara en offentlig hemlighet att Ekmans storhet nått det stadiet, då han anser sig själv ha rätt att upphöra med att arbeta och lära sig läxor. Han tror sig fullvuxen, och dessvärre vuxen alla situationer, och den dyrt betalade publiken får se på hur han bit för bit trasar sönder, inte enbart sina subjektens arbete och författarens verk — men vad värre är, sitt eget konstnärsskap. Herrar kritici i de dagliga tidningarna, de där folkets öron hava, sitta lugnt och se på och bedöma ifrån en kall, oförstående och många gånger enbart välvillig ståndpunkt. Har det inte gått upp för våra teaterdomande män och kvinnor att vi hjälpa till att underminera vår nations störste nu levande sceniska konstnär? Vi gagna honom inte genom att framhålla hans charme, den har han levat högt och färligt på länge nog. Vi gagna honom inte genom att prisa hans teknik, den har han slitit på så länge, att den snart nekade att tjänstgöra. Ekman bör uppföras till att ta sig själv i manken, koncentrera sig på sitt arbete och dra ett tjockt streck över det förflutna. Som gammal vän till Ekman och som beundrare av hans konst anser jag det för min plikt att protestera — inte vädja. Vänd om medan det är tid! Atervinn självrespekten och bygg nytt över det gamla. Har man en gång haft hela folkets kärlek bör det skänka en svag man karaktärsstyrka. För min personliga del kommer jag ej att ännu en gång finna mig i att behöva sitta och höra på en pjäs som är halv-

repeterad och knappast det. Jag har för mycket beundran och respekt för teaterns övriga artister och jag skäms å deras vägnar över vad jag behövde bevittna. Av lustspelets sju bilder kunde Ekman med någorlunda säkerhet de tre första, på ett ungefär de två efterföljande och inte alls de två sista tablåerna. Det var rena skandalen att se honom göra entré med rollhäftet och pjäsexemplaret i hand och när den verkliga satiren och ironien skulle göra det verneuiliska lustspelet till en bitande tidsmålning, då kunde huvudaktören inte hålla isär trådarna och bländrade förgäves efter namn och summor i sin stora bok.

Tack vare Uno Henning blev kvällen en upplevelse de stunder han var inne på scenen. Skådespelaren hade med hull och hår krupit in i ett nytt skinn och mejslade stycke för stycke ut en gripande tragikomisk figur ur materialet till sin bankassör Larnois. Hans mask var kuslig och de stickande, lurande ögonen, som då och då förlorade sig i blank dumhet, pointerade både skådespelarens egna och de andras repliker. Den hårda lärotiden Henning haft visar sig med varje ny uppgift ingalunda ha varit förgäves. Han kan snart yrket grundligt och de konstnärliga resultaten låta inte vänta på sig. Blir pjäsen en framgång, beror detta utslutande på Henning. Det bifall han fick för sin tolkning hade en spontan klang. Det är mig en särskild glädje att konstatera hans framgång — jag har hört till de envisaste tvivelarna och hårdast poekat på en fördjupning.

I mindre roller hade ensemblen tillfälle att visa sina bästa sidor. Hugo Björne hör till den arten artister som ären skänka en dämpad innerlighet. Hans teknik förenklas och med de obetydligaste små hjälpmedel troltar han fram livslevande äldre herrar. Alltsedan »Högge Skolans», där han var genialt charmerande, har han inte visat en rollstudie som inte varit lödig och direkt vädjande till åhörarna. Han går förnäma vägar inom sitt konstnärskap och han är obetingat en värdefull tillgång för den teater han tjänar. Hjärdis Petterson har nått därhän att hon rå på sin ungdom och kan med övertygande sanning gestalta medelålders damer av varierande samhällställning. I »Middag klockan 8» var hon förträfflig och här i »Banken» gör hon en levande liten studie av bankdirektörens bedagade, men amorösa fru. Måttfullt och äkta.

Sture Lagerwall hade också en lyckad kväll som personalchefen Biscotte. Fru Tutta Rolfs insats i lustspelet bör en modeexpert bedöma. Hon kysste med ridån sju gånger och hade världens mest förvånade ögonpar. De rätta betoningarna hördes ligga latent bakom hennes

Ett notvarp på biograferna.

Att se om *Gösta Berlings Saga* efter 10 år är sannerligen inte bara ett uppriska minnet av denna film från vår stormaktstid på inspelningsområdet. Att det är någonting helt annat beror dock inte i minsta mån på de små moderniseringar som gjorts och som lika gärna kunde varit ogjorda. Återseendet medför kanske först och främst ett konstaterande av, vilket lyckligt grepp det var att föra fram förstklassiga, tränade skådespelare och skådespelerskor, ja kulturpersonligheter, på duken. Numera äro stjärnorna — n. b. de utländska, ty några stora svenska filmdramer göras ju tyvärr ej f. n. — enbart filmstjärnor, direkt inburna från gatan för sina fagra anletens skull. Men hur intressant och uppriskande var det ej att se Gerda Lundequist och Lars Hanssons verklighetstroga typer och mogna spel, för att nu nämna en representant från vartdera könet i den sällsynta homogena ensemblen. Förhandsreklamen hade naturligtvis sysslat mest eller nästan endast med »det pekuniärt intressanta» ämnet Garbo i en ungdomsroll. Det var också onekligan roligt att se hennes första steg på film-tilljan, hon hade en ungdomlig charm, som nu helt var glömd, eftersom den för länge sedan förbytts i en mogen skönhet, och hon röjde onekliga anlag, som voro roliga att studera. Men någon huvudfigur var hon då ännu inte, i den samlingen, fastän Stiller med sin skarpblick givit henne en av huvudrollerna — för att föra henne ett steg framåt.

Vidare intresserar filmen i hög grad såsom en slutuppgörelse med alla de många biografbesökare, som för ett år sedan eller två fördömde talfilmen och sade sig tro på stumfilmens övertag, allt av purt vanetänkande. Hur löjligt föreföll det oss ej nu att se Lars Hansson stå på predikstolen och *stumtala* under långa stunder.

Den som vill se en svensk elitfilm och ha en verkligt intressant och även roande filmkväll bör sälla sig till den stora skara, som pliktskyldigast går dit för att se Greta Garbo som nybakad.

Om vi nu ska ta allt det bästa först, så kommer *Stiller flyter Don* som god tvåa. Där är det också ovanligt nog *skådespelare* som uppträda, fastän kanske mest »födda» och t. o. m. senfödda sådana. De tåla att ses på nära håll, gär-

konstnärliga replikföring och när hon en gång gjort bekantskap med skådespelaryrkets lärdomar och allvarliga mödor, då är det inte omöjligt att hon kan bli en aktris.

na osminkade. Filmen bekräftar inte bara att ryssarna äro goda skådespelare utan också att de äro stora barn, snara till skratt och till vrede, snara till dans och till slagsmål, till skvaller och uppvingling. Ingenting verkar i denna film förkonstlat, tvärtom allt en äkta skildring av dessa fattiga, efterblivna människor på gränsen mellan Asien och Europa. Filmen är i hög grad sevärd.

En sång till Dig är verkligen en *sång*, men heller inte nämnvärt mera. Den kände hjältetenoren Jan Kiepura har lyckats få sjunga sina filmpartier under så pass goda upptagningsförhållanden, att hans ibland riktigt vackra, men ibland alltför banala och effektsökande silvertoner blivit nästan njutbara genom ljudosan. Han är samtidigt en sympatisk filmaktör genom sitt öppna och okonstlade väsen. Handlingen är dum, åtminstone för svenska ögon. Den kvinnliga stjärnan, Jenny Jugo, utsätter plötsligt sin förste fästman, en dittills framför andra föredragen, respektabel kompositör, för en oförsämd och absolut omtiverad behandling. Sedan visar hon offret nr 2, storsångaren, ingenting annat än nyckfullhet och ovanlighet, men blir »naturligtvis» ändå högt älskad av honom och därtill av en 3:dje, operachefen; allt för sitt — efter mellaneuropeiska begrepp — vackra ansiktes och sin ståtliga figurs skull. Om filmen inte egentligen är sevärd, så är den i stället onekligan hörvärd.

Extas har placerats på elite-teatern, Stureteatern, men är knappast förtjänt av denna ära. Misstaget kan nog delvis förklaras — ehuru ej försvaras — genom att den lär ha innehållit så mycket mera av »formernas skönhet» innan den blivit klippt för svenska förhållanden, att utlandsreklamen varit stark och verkat lockande. Handlingen i denna tjeckiska film anges på det ställe, där hjältinnans gam-

le erfarna fader säger till henne: Jag har aldrig lyckats komma att förstå mig på sådana kvinnor som din mor och dig. Nyckfullheten, som alltså även här blivit filmmotiv är stygg, omänsklig, envig och ihällande. I alla sista ögonblicket kommer visserligen en liten rätsida genom att ett dåligt samvete i förening med fortsatt nyckfullhet dömer henne till framtida ensamhet, samtidigt som hon hinner begå en sista oförrätt mot sin utkorade och vunna man. Tidigare — då första bekantskapen gjordes — har hon av nyckfullhet och missuppfattning slagit honom brutalt i ansiktet, då han efter hennes olycksfall sprang fram och försökte vrida hennes skadade fot rätt igen. Men när hon sedan infinner sig hos honom, visar det sig naturligtvis att han älskar henne djupt och genast är beredd att taga henne till följeslagerska genom hela livet, därför att han ett ögonblick hållit i hennes fot och även sett hennes vackra figur, utan kläder. — Alla kritiska åskådare — och på »Sture» skulle man ju ha rätt att vara kritisk — skaka på huvudet titt och tätt åt »förljugenheten». Kunde inte S. F. just för denna bio lita lite mindre på den utländska reklamen, som vilselett så många gånger, och låta en *pålitlig* svensk få se filmerna, innan de förväras för denna scen?

Vid Nilens strand är i de allra flesta avseenden en motsats till *Stilla flyter Don*. Den verkar alltigenom Hollywood och kulisser. Naturligtvis var Ramon Novarro lika bra som vanligt och sjöng nu också sympatiskt och trevligt. Men man kunde ha nått de mål, man eftersträvat med filmen, utan att nödvändigt behöva låta honom vara så infornalistiskt lögnaktig och tjuvaktig från början till slutet. Trots dessa egenskaper vinner han till sist sitt mål, den sköna och rika amerikanskan, och allt går honom väl i handom så långt man kan följa honom. Lyckligtvis är *livet* inte sådant, och lyckligtvis verkar filmen även i övrigt absolut oäkta.

Nils Simonsson.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 90

Sörmans Thé
uppskattas av alla
finsmakare.
Endast en kvalitet.
Den bästa.
1/4 kg. blyförpackningar Kr. 4.—.

SÖRMANS
REGERINGSGATAN 4 S
och HAMNGATAN 8
STOCKHOLM

Leksands Bad- och Kuranstalt

är utrustad med alla badformer enligt Skodsborgs metod. Helinackordering, även diet, emottages året runt.
Enskilt rum pr dygn 9:50, delat 8 kr. Obs. inklusive behandling.

Andrea Andreen-Svedberg:

Massa eller mänsklighet.

Den som i somras reste genom Tyskland tog med sig hem ett oförglömligt intryck — ljudet av trummorna. Trummor hanterade på ett sätt som man inte är van vid — ingen vanlig militärmusik. Endast trummor möjligen åtföljda av en enslig piccolaflöjtton. Trummor utnyttjade med maximum av intensitet och utan uppehåll och vid alla tänkbara tillfällen. Ljudet gav intryck av ändlösa härar på marsch, fast det kanske när man såg efter bara var 25 pojkar och flickor på väg till en gymnastikfest. Ett trummande av detta slag irriterar den ovane — det påminner om skildringar av fester hos Afrikas primitiva folkstammar. Och säkert är trummandet i Tyskland som i Afrika en handling med en medveten avsikt: avsikten att trötta ut allt motstånd, all tanke och skapa fram en enhetlig, likriktad, bedövad massa.

Massan är ett urgammalt begrepp i de levande varelsers historia. I en primitiv tillvaro har ett liv i massa, såsom hjord, betytt oerhörd ökade skyddsmöjligheter. Man tänker gärna på urtidens ståtligaste växtätare, på väldiga, fredliga mammuthjortar såsom ett ädelt exempel på en massa då den är som bäst.

En tillvaro i massa erbjuder inte bara fördelen av ökade skyddsmöjligheter mot fientliga arter: det finns dygder som trivs i masslivets hägn — värdefulla egenskaper såsom lydnad, självuppföring, tålamod. För människans vidkommande ha lydiga massor dessutom varit förutsättning för prestationsförmåga i stor skala: forna tiders palats och fästningar, katedraler och kungagravar och alla hittills varande krig har varit massornas verk.

Ett liv i massa har fördelar. Har det faror? I en primitiv tillvaro egentligen ej. Så länge hela den vakna tillvaron går åt för att samla föda och hålla fienden på avstånd är massan en god tillvaroförmåga. Och det visar sig än i dag att i nödtider, då kampen för brödet och kampen mot fiender bli allt uppslukande intressen, så *finner* människor sig i att sveptas samman i en massa.

Men en fara och ett lidande blir mass-tillvaron i samma mån som en levande varelse — människan — nått fram till förmåga av självständigt tänkande, förmåga att handla på eget ansvar, blivit en individ med en egen personlighet. På detta stadium av utvecklingen har också masslivet förlorat sin betydelse. Det är

onödigt som skyddsmetod, eftersom arten människan suveränt behärskar jorden. Det är onödigt för prestationsförmågan, eftersom människan upfunnit maskinerna att göra massans arbete. Vill någon säga att massan måste bibehållas för att bevara i världen tålamod, förmåga av lydnad och uppoffring, så svara vi att dessa dygder numera böra fostras och ej tvingas fram.

Massliv är för människor en fara. Det kunde rent av tänkas att en fulländad genomförd massexistens skulle hämma all vidare utveckling, såsom det för långa tider skedde med bien och myrorna! Den största faran för massan i vår komplicerade tid är dock utan tvivel — *ledaren*. I en primitiv tillvaro tvingas ledaren att ta alla massans risker och att ta dem mer än någon annan. Inte bara den starkaste utan också den uthålligaste, den modigaste, den vaksammaste, den mest försakande — den bästa, blir ledare. I en modern tillvaro finns det inga som helst garantier i denna riktning. Snarare tvärtom. Den som i vår tid söker undertrycka människors förmåga av tanke och initiativ för att få bli i likriktad massas ledare, visar sig redan därigenom sakna väsentliga förutsättningar såsom ledare av människor. Under en sådan ledare löper massan oerhörd risk att utsättas för stora, meningslösa lidanden.

Den mänskliga personligheten är i motsats till massan ett sent begrepp i natu-

rens historia. Om den första personligheten vet vi lika litet som vi vet om den första människan. Vi vet däremot att västerlandets filosofi och religion utformad personligheten med klarhet och skärpa. Intressant är härvid kristendomens inställning: å ena sidan står personligheten, den enskilda människosjälén, i förgrunden, å andra sidan betonas starkt människans hjälplöshet. Man arbetar med motsättningen synd—nåd och från den utgångspunkten finns det förstående för konstellationen ledare och undergöven massa. Denna kristendomens dubbla inställning förklarar måhända de kristnas brist på sammanhållning just nu, förklarar måhända varför de kristna ej slutit upp som *en* man till skydd för den enskilda människans rätt och integritet.

Vår kultur uppammar i själva verket massinstinkter genom det starka framhåvandet av motsatsen mellan gott och ont. Ur denna motsättning springer nämligen en förkärlek för det *heroiska* och när det gäller heroism är massan användbar. När skalden säger, »driv oss samman med gisselslag och blåaste vår skall knoppas», så låter det ståtligt, möjligen är det t. o. m. sant. Och när vi ser ynglingarna, som faller i hopar över varandra, genomskjutna, så känner vi att detta är sublim mänsklighet. Icke desto mindre är heten fram mot heroiska död ett brott mot mänskligheten. Men tyvärr — som det med djup sanning sagts — är

det »mycket mer sensationellt att vara omväxlande hjälte och syndare än att vara en hel människa, som med ett leende accepterar det gudomliga vemodiga människolivet i all dess absurditet».

I denna dag är många av oss färdiga att avsvärja mänskligheten till förmån för massan. Det hörs från skilda håll röster som förkunnar att den enskilda individen ej dugar som utgångspunkt för samhällsarbetet.

Är vi inte då som barn, när de slänger undan sin finaste nya leksak oanvänd? Inte många år har gått sen vi började försöka räkna med mänskligheten. Några få år har gått sen en större del av världens arbetare fick en arbetsdag, som ger tid över för mänsklig tillvaro. Till och med hos oss finns det alltjämt en mängd människor som lider allt för stor brist på det nödvändiga för att orka tänka på att vara människor.

Det skall villigt medges att vi människor ej alltid är förtroendeingivande. Vi är ofta dumma och elaka, trängsinta och själviska. Och den största svårigheten ligger ändå inte i de små människornas svagheter — mest ödesdiger är de mäktigas ofullkomlighet som människor. I vår invecklade värld är den dugligaste sällan osjälvisk. Om varje geni vore ett helgon, så skulle det gå oss mycket bättre.

Trots alla våra svårigheter gäller det för oss att nu tro på människornas möj-

Det moderna arbetsjaktet.

Av Anna Sandström.

När jag för en tid sedan läste en samling brev, växlade mellan den berömda Rahel Levin och hennes ungdomsvän Daniel Veit, blev jag i högsta grad frapperad av den olikhet, som råder mellan det släkte, som levde under denna tid, den tyska litteraturens och det tyska snillets guldålder och vår egen tids människor. Vilken ro vilade icke över dem, som skrivit dessa långa brev! Hur ha de icke givit sig tid att mejsta ut tanken ända in i dess finaste nyanser! Vilken aktning och vilket intresse för allt andligt, för sådant där icke nyttigt, för vilket vår tid endast har ett hänlöje eller en axelryckning. Den fråga, som de ständigt göra varandra, är icke: vad har du nu utträtt? — utan: säg mig, vad har du tänkt, varmed har du utvecklat dig, vilka djupa intryck har du mottagit?

För oss åter står själva arbetet som den första plikten. Hos alla tänkande och allvarliga människor i vår tid har detta krav etsat sig in i samvetet som kanske intet annat. Det skulle vara intressant att veta, när och var arbetets idé först trädde fram med denna bjudande makt. —

Att det var en stor och fruktbar idé som här bröt sig fram, är ju utan all fråga, och den behövde ju icke nödvändigt strida mot flydda tiders ideal — den fulla harmoniska utvecklingen — ty arbetet är nog ett av de bästa medlen att utveckla till full mänsklighet, och till och med ett ganska specialiserat arbete kan verka för detta mål. Men — ack, ett stort sorgligt men! — det moderna arbetet drives ofta på ett sådant sätt, att det förkrymper i stället för att utveckla personligheten. Det som så vanställer arbetet är jaktet.

Rättelse:

I notisen om Medborgerlig ungdomsundervisning i Tidevarvets förra nummer förekom ett tryckfel. Där stod bland undervisningsämnen »bärande idéer under olika århundraden, judefrågor» etc. Skall vara bärande idéer under olika århundraden samt nutidsfrågor.

ligheter att tänka och handla på eget ansvar. Kan vi inte göra det, så drives vi till den gottköpslösning som masslivet erbjuder, d. v. s. vi drivs mot mörker, tillbakagång, oöverskådliga lidanden. Tro på mänskligheten betyder i detta sammanhang en tillit som man vågar handla efter, och det måste vara ett förtroende utan inskränkningar.

Vi får inte säga: »men den vita rasen är förstås bäst» eller »de lägre klasserna kan man inte fullt räkna med som ansvariga människor» eller »kvinnor duger bara på vissa arbetsområden». Sådana inskränkningar i vår tro på mänskligheten lämnar fältet fritt för ytterligare undantag, tills vi står där med tro på ledaren och förakt för massan.

Detta självförrakt kan vi hoppas undgå endast genom att i ord och handling bekänna vår tro på mänskligheten. Ingen har ännu formulerat ett sådant credo. Vi får säga med enkla ord:

Vi tror på möjligheten av ett värdigt och behagfullt mänskligt samliv.

Vi tror att inga människor födas endast för att lida och offra.

Vi tror att vi födas för att leende hjälpas åt att bära livets bördor.

Vi tror på tankefrihet och på ansvarsmedveten yttrandefrihet.

Vi tror att det är möjligt att uppfostra en ungdom som känner sitt värde och sitt ansvar som personligheter.

Vi tror på mänskligheten.

Andrea Andreen-Svedberg.

Allt arbete förutsätter två lika viktiga moment. Det första: uppgörandet av planen, grundritningen till det hela, utfinnandet av de ledande idéerna. Det andra: utförandet. Detta senare kräver energi och uthållighet, förmåga att övervinna motstånd m. m. Men det första momentet är det finaste, ömtåligaste, det är arbetets egentliga genesis: Här gäller det produktivitet, fantasi, innerlighet, ja i viss mening gäller det alltid inspiration. Hur detta moment förlöper, det beror på den arbetandes hela sinnesförfattning. Det första villkoret är en viss kontemplativ stillhet. Man isolerar sig med tanken på sitt arbete, man glömmar allt omkring sig, själen stänger in sig i en hemlighetsfull tåle-tåle med sin uppgift. Belöningen för denna hängivenhet blir »idéerna», de sinnrika uppslagen.

Men detta egendomliga tillstånd får icke vara länge. Idéerna bära sig ofta åt som barn, när de leka kurragömma. Så länge man ihärdigt springer och letar efter dem hålla de sig så tysta, att de knappt draga andan, men när man till sist tröttnar och likgiltigt vänder sig om för att gå ut ur rummet, då ropas det: här är jag! På samma sätt, när man tror att fiskajänet för dagen är slut och beslutsamt kastar sig in i andra tankar, andra sysselsättningar, då ropar mängden välkommen idé plötsligt sitt glada: här är jag! Försöker man däremot att dra ut det kontemplativa stadiet i längden, då förfaller man till den arbetsfientliga stämning, som heter »sudd».

Ju intensivare man förstår att hängiva sig åt denna stilla begrändning, dess mera får arbetet en personlig prägel, men dess mera känner själen sig liksom utsugen, längtande efter omsättning och näring. Den bästa näringen är intryck av friskt personligt liv, men av något, som är olik mitt eget; endast därigenom blir det omsättning. Om jag talar med en skomakare som berättar om sitt arbete, om hur han uppfinnar den ena förbättringen efter den andra för att göra sina skodon fullkomligare, då kan detta vara en vederkvickelse för mitt arbetströtta sinne. På samma sätt om hans hustru beskriver hur hon har gjort det eller det för att bättre ordna sin hushållning. — Varje människa, med vilken vi umgås, verkar antingen höjande och stimulerande eller nedsättande på vår arbetsförmåga. I högsta grad stimulerande verkar umgänget med människor, till vilkas egendomliga begåvning det hör att överallt finna uppslag och anknypningspunkter; en sådan människa kan påstå en hel

hop saker, som kanske äro orimliga eller som vi alldeles icke gilla, men själva det sprudlande livet i denna fruktbara natur väcker till liv hos oss själva en hel mängd förut sovande tankar och känslor.

Det är ju tydligt att dessa förnyande livsinyck, som vi behöva, i riklig mängd kunna tillflyta oss genom konst. Detta är så solklart att det knappt behövs nämnas, om det icke nu för tiden hade inträtt en högst onaturlig skilsmässa mellan det sköna och det s. k. nyttiga arbetet. De som arbeta för det nyttiga anse ofta, att den tid vore helt och hållet bortkastad, som de skulle ägna åt en konstnjutning, och de understödas häri av allmänheten, som tyckes anse: prosan, allvaret åt de nyttiga; poesien, skönheten åt de njutande.

Jaktet sätter sin prägel också på läsningen. Man har inte tid att läsa mycket, men man måste ju följa med sin tid, och så nöjer man sig med det »aktuella», årets romaner, årets dramer, årets broschyrer. Några i hast och fläng uttalade, tämligen stereotypa områden om dessa de allra färskaste litteraturföretagerna, höra också till den stående »jaktkonversationen».

Att låta sin läsning bestämmas av det händelsevis kommer ut, är lika dåraktigt som att aldrig äta annan mat, än den som händelsevis bjüdes ut vid ens dörr. Den som verkligen vill värda sitt intellektuella liv och sin arbetsförmåga, skall finna uträkning vid att utkora några vissa älsklingsförfattare — sak samma om de höra till nutid eller forntid — med vilka han kan umgås som med vänner, till vilka han i varje nytt skede av sitt liv, efter varje ny livserfarenhet kan vända tillbaka med den frågan: haven I också erfarit detta? — vad sägen I om detta? Till sådana umgängesvänner passa bäst de stora och de största författarna.

Som en persons läsning i högst väsentlig grad bestämmer hans själsinnehåll, skulle individualiteterna bli mycket mer utpräglade om var och en på detta sätt hade sin alldeles särskilda vänkrets av älsklingsförfattare. Man skulle bli intressantare både för sig själv och andra, både i monolog och dialog. Nu däremot, när flertalet bildade läsa de samma obligata böckerna, se de samma teaterstyckena, blir deras själsinnehåll så fruktansvärt enformigt, att det påminner om en mängd vinbuteljer, tappade ur samma fat. Härav kommer det sig också, att de s. k. obildade mängder förete ett mycket originellare och intressantare själsliv än de bildade.

Man talar med sorg och medlidande om de kroppsarbetare, som på grund av sitt yrke få sin kropp på ett eller annat sätt vanställd och förkrympt. Men besinnar man väl, att det är fullt ut lika sorgligt, när ett andligt yrke, bedrivet med jäkt, sätter ensidighetens prägel på själen eller gör henne rent

av till krympling? Om våra levnadsförhållanden äro sådana, att vi icke kunna frigöra oss från jäktet, låt oss då bära det som ett lidande, som ett martyrskap, men låt oss åtminstone inte berömma oss av vår olycka, inte tro, att det är vi, som äro de riktiga, normala människorna! Och är det frivilligt, som vi kastat oss in i virveln, låt oss då minnas att även ett frivilligt slaveri sätter förnedringens och urartandets märke på människan.

»Ja, men världen är så full av arbete, som måste göras, livet är kort, man måste skynda.» — Kan du på allt det arbete du utför sätta din personlighets prägel, då kan du visserligen inte lämna efter dig nog mycket arbete, ty din personlighet är ett enastående verktyg, som i denna samma form aldrig förr funnits till och aldrig mer skall finnas. Men det utmärkande för ett jäktat arbete är just, att personligheten icke hinner med. Därför torde åtminstone en stor del av det som du åstadkommer, bliva blott simpelt fabriksarbete. Varför då arbeta dig till krympling, för att just du skall göra detta? Detta som är för mycket för dig, blir nog gjort av någon annan; det vore väl om det bleve gjort av någon av den ännu talrikare skara, som står sysslöslig på torget. Varför skall den ena duka under för övermänskliga bördor, medan den andras muskler förtvina av brist på arbete? Kom ihåg, att om du å den sidan kanske gagnar genom ditt forceerade arbete, så skadar du å andra sidan genom det snedvidna i din personlighet. Det är nu vi, jäktande, flygande, farande människor, som åtaga oss att uppfostra det växande släktet, som söka förhjälp de fattiga och de vilsegångna till ett värdigare människoliv, vi skola draga upp dem till vår ståndpunkt — högre kunna vi väl i allmänhet icke komma. Nå, är nu världen så mycket betjänt därmed, att vi göra alla dessa till sådana flygande, farande, jäktande väsen, som vi själva äro?

Vem har ej sett en av dessa risiga, otrevliga barrskogar, där träden stå så tätt, så tätt, att intet av dem fått tillfälle att utveckla sig. Torra och gulaktiga hänga grenarna, marken är naken och bar. Man får intet intryck av vart trä i sänder, man ser endast material till en mängd kvastar — nyttiga ting för resten. Det finns en annan sorts skog, som man ofta ser i fjälltrakter; där stå granarna rätt gles, de ha liksom i ungdomlig självständighetskänsla tagit ett steg ifrån varandra, men grenarna ligga breda och fylliga vid roten, smala pyramidalt mot toppen, icke en enda är förkrympt eller förtorkad. Och mellan dessa smärta, frodiga träd sträcker sig en lika frodig gräsmatta, översäddad med nickande prästkragar och dallrande blålockor. Om nu våra verk och gärningar stode litet glesare i vårt liv, men vore litet mera välskapade, och lämnade litet mer blommar mellan sig, vore det icke bättre?

(Ur Anna Sandströms skrifter, Stockholm 1933.)

Är arbetslösheten endast av ondo?

(Forts. fr. sid. 1.)

tida mänskliga existensens värsta tryck komme att bortfalla. Att skapa lika villkor för alla utöver detta minimum ligger utanför möjlighetens gränser och är ej heller önskvärd.

Men för att en sådan ordning skall bli möjlig är tvänne betingelser nödvändiga. För det första måste den privata äganderätten till all egendom, till produktionsmedel, jord och kapital ändras på ett sådant sätt att det privatkapitalistiska vinstbegäret, vanan att i det ekonomiska livet blott se en slags jaktmark, där den enskilde söker tillkänna sig så stort utbyte som möjligt, omöjliggöras. Men lika viktigt är det att egendomsrätten över dessa ting ej enligt de socialistiska teorierna övergår till staten, ty detta skulle betyda en kapitalism av ännu mera aggressiv och ödeläggande art än den privata.

Saken har också en annan sida som är

lika viktig och som man kunde formulera så:

För så vitt det för ett stort antal människor icke är plats i produktionslivet, icke finns arbete i vanlig bemärkelse, varmed skall de då fylla sin tid?

Detta problem är av ännu mer genomgripande art än det första, som i det väsentliga är ett praktiskt organisationsproblem. Vi stå här inför något som griper djupt in i människornas själsliv och som betecknar ett nytt steg i det mänskliga medvetandets utveckling. Det ställes här nya krav på människorna, som fordra att erkännas och uppfyllas och som det icke längre är någon möjlighet att blunda för. Kravet består däri att

människorna i en helt annan utsträckning än förr ställas inför nödvändigheten att själva bestämma sitt arbete, att vara sin egen arbetsgivare. Detta är ett spörsmål som näppeligen ännu ställts upp på allvar. På sin höjd har man varit medveten om det demoraliserande i den påtvungna ledighet, som arbetslösheten medför, och använt detta som ett argument för att snarast möjligt få den »avskaffad» och så återgå till normala förhållanden. Men har ej förstätt att man här står inför en situation som ingen makt i världen kan ändra eller avskaffa. Det blir icke blott så att de nuvarande arbetslösa icke komma i arbete igen, utan allt flera människor komma att bli hänvisade till att skapa sitt arbete själva, att själva föresätta sig uppgifter utan att någon annan säger till dem: detta skall du göra, så och nu skall du göra det.

Detta som nu kräves, är något som hittills endast de fria konstnärerna ha känt till och kunna. En målare eller författare måste — bortsett från de få tillfällen då han får beställningar utifrån — själv giva sig en uppgift och ställa för sig ett mål, överväga medlen och kunna verkställa arbete och disponera sin tid.

låt småflickorna baka

Tag kooperativas mjöl.
Det är förmalt på ett
sätt, som endast en
modern storkvarn kan
göra —
ett utomordentligt bak-
mjöl

kooperativas mjöl

Den energi som är nödvändig för att planlägga, föra igenom och avsluta sitt verk, måste han hämta från sig själv utan att det från någon annan ställs något krav härpå. Det fordras en hög grad av självdisciplin och stor förmåga till koncentration för att kunna genomföra detta, att alltid vara sysselsatt och få något verkligt ut därav. Många som ställts inför en sådan uppgift ha ynkligen strandat. Men inför denna uppgift ställas människorna nu i vidaste utsträckning. Det fordras av dem att vara istånd att själva ge sitt liv ett innehåll och fylla den tid som ej längre upptages av arbete. I verkligheten är »arbetslösheten» ett fritidsproblem.

Men människorna av i dag äro dåligt rustade att möta dessa krav. All uppfostran och undervisning är lagd så, att den skall förbereda barnen att passa in i former som är bestående, men där de flesta av dem aldrig torde komma att få någon plats. Genom denna uppfostran ödeläggas de anlag, som skulle göra det möjligt för dem att ständigt hålla sig unga och rörliga i anden, och följden blir att de senare i livet icke kan undvara fasta ramar för sitt arbete och liv. Men det krav som ödet och utvecklingen nu ställer på människorna är en inre kraft som — oavhängig av yttre förhållanden — kan giva livet ett innehåll.

Tack vare tekniken och maskinen är slaveriet under den ekonomiska nödvändigheten på väg att försvinna. Men människorna är ännu långt ifrån att förstå det goda, som härvid bjüdes dem. Samma tankegång som för hundra år sedan fick arbetarna i Lancashire att slå sönder de första spinnmaskinerna lever ännu kvar i bästa välmåga. Ständigt får man höra sådana uttalanden som att tekniken bör hållas tillbaka, att staten bör sätta stopp för dess utveckling och således sörja för att människorna kunna få fortsätta som hittills att slita ut sig i smutsigt och nedbrytande arbete i stället för att låta maskinerna arbeta. De allra flesta tro att det mekaniserade arbetet vid en maskin är nödvändigt för att hindra en människa från att ledas ihjäl eller på annat sätt gå mot moralisk upplösning. Men detta är att hysa alltför ringa tankar om människans möjligheter.

Vore arbetslösheten något som man frivilligt kunde välja,

då skulle den skapa möjligheter för en andlig utveckling som vi under nuvarande förhållanden omöjligt kan ana. Häri ligger den egentliga uppgiften som ter sig som ett ekonomiskt problem blott därför att man ännu icke förstår dess verkliga natur. Man behöver ej oroa sig för att alltför många skulle välja en sådan fruktbar ledighet och att det icke skulle bli händer nog för det materiella arbetet. Ty flertalet människor kommer i alla fall tills vidare att föredraga den större materiella välfärd som kan uppnås genom arbete. Och de arbetslösa få ju sitt uppehälle också nu, även om det är knappt tillmätt och gives dem på ett sätt som är både mänskligt och ovärdigt och absurd. Det gäller blott att se vad som är kärnpunkten häri och att inrätta förhållandena så att de kan visa sitt rätta ansikte.

Stockholm 1933

Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.